

KÖNYVTÁR- ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Nemzeti könyvtári és tájékoztatási politika, nemzeti rendszerek, irányító intézmények

91/291

KATUŠČÁK, Dušan: Formovanie novej knižnično-informačnej politiky a integrovaný knižnično-informačný systém = Čítateľ. 40.roč. 1991. 3.no. 84-88.p.

Az új könyvtár- és információs politika alakulása és az integrált könyvtári-információs rendszer Cseh-Szlovákiában

Könyvtári rendszer; Könyvtárpolitika; Tájékoztatási rendszer

A társadalmi-gazdasági változások új könyvtári és információs filozófiát kívánnak és – természetesen – új könyvtár- és tájékoztatáspolitikai alapelveket is. Fel kell számolni a könyvtár- és tájékoztatásügy ideologizáltságát.

A stratégiai cél: a szlovák könyvtári-információs rendszert be kell integrálni a nyugat-európai rendszerekbe. Egyelőre az állam a médiák dolgát kívánja rendbe tenni, bár a szövetségi kormány 1990 decemberében elfogadott egy dokumentumot, amely az informatizálással kapcsolatos állami politika alapelveit átfogóbban tartalmazza. Ebben a dokumentumban van egy kitétel, amely szerint a „nemzeti információvagyon” kezelésének kérdésében az állam érdekeltséget jelent be. Ebből kiindulva feltételezhető, hogy a könyvtári-információs rendszerek állami gondoskodásban és támogatásban fognak a jövőben is részesülni.

A szlovákok 1986 és 1990 között kidolgozták az integrált könyvtári-információs rendszer (IKIS) koncepcióját, sőt sikeres kezdeti lépéseket tettek realizálása érdekében is. Az IKIS a könyvtárak információs funkciójából indul ki, s így alkalmasnak látszik arra, hogy – bizonyos korrekciók megtételével – a megújított rendszer építésének alapjává váljék, annál is inkább, mivel a tudományos-műszaki-gazdasági tájékoztatás koráb-

ban olyannyira forszírozott rendszerének szét-esése napról-napra nyilvánvalóbbá válik.

A szlovák szakemberek most, az IKIS megvalósulása érdekében azt javasolják, hogy e rendszer céljaihoz a könyvtárak a KZK, azaz a könyvtári együttműködési egyesülés révén kapcsolódjanak be. Noha e téren még sok a tisztázandó kérdés, de úgy tűnik, hogy a KZK alkalmas a könyvtárak elvi és gyakorlati „átállításának” meggyorsítására, az új társadalmi-gazdasági körülményekhez történő igazodásuk megkönnyítésére. S itt nemcsak az információs szolgáltatások reorganizációjáról van szó, hanem arról is, hogy az ekként szerveződő könyvtárak egyszersmind a „szociális védőháló” alkotórészeként és a „szegények egyetemeként” is tevékenykednének.

Az IKIS vázolt „továbbgondolására” 1991 és 1992 folyamán különös gondot kívánnak fordítani.

(Futala Tibor)

91/292

MEŻYŃSKI, Andrzej: W sprawie polityki bibliotecznej i zarządania polskim bibliotekarstwem = Bibliotekarz. 1991. 2/3.no. 7-9.p.

A könyvtárpolitika és a lengyel könyvtárügy irányítása ügyében

Könyvtárpolitika; Könyvtárügy

A Kulturális és Művészeti Minisztérium – A könyvtárügy jelenlegi helyzete és fenyegetettsége címen – kidolgozott egy előterjesztést. Ez – egybehangzóan a tárca gazdájával – azt állítja, hogy az 1968. évi könyvtári törvény elégséges felhatalmazást ad a szóban forgó minisztériumnak a könyvtárpolitika kimunkálására és a könyvtárügy irányítására.

A valóságban azonban ez nincs így, amit mi sem bizonyít jobban, mint a lengyel könyvtárügy tárcák szerinti tagolódása, az integrációs folyamatok teljes hiánya. Ebből kifolyólag a közelmúltban hatalmas összegeket költöttek el különféle koncepciók (pl. a számítógépesítéssel kapcsolatos koncepció) kiigyalására, tulajdonképpen minden eredmény nélkül. E tekintetben a Centrum INTE-t terheli a fő felelősség, amely a tudományos-műszaki tájékoztatási rendszer megszervezésének örvén – könyvtárellenességével – „elérte”, hogy semmiféle tájékoztatási

rendszer ne jöjjön létre. A felhatalmazásaiban gyenge és anyagilag szegény Kulturális és Művészeti Minisztérium kénytelen volt eltérni, tétlenül nézni ezt a kártevést és a hozzá hasonlítókat.

Elvileg ugyan meg lehetne erősíteni a minisztériumon belül a könyvtári osztályt (1952-ben tizenvalahányan, 1990-ben hárman dolgoznak kezeiben), akár főosztályi rangra is lehetne emelni, s elvileg arra is van lehetőség, hogy a miniszter tanácsadó testületét, az Állami Könyvtárügyi Tanácsot hozzáértőkkel töltsék fel, gyakorlatilag azonban mindez nem javítaná meg a könyvtárügy irányítását, még kevésbé a könyvtárpolitika hatékonyságát. Nem ildomos mostanában ugyanazzal – a könyvtárügy egy tárcához kötésével – kísérletezni, ha egyszer már bebizonyosodott róla: tévút. Ehelyett a könyvtárügy irányítását és a könyvtárpolitika kidolgozását valamiféle tárcák fölötti szervezetre kellene bízni, amelynek nemcsak megfelelő és egyértelmű jogi felhatalmazásai lennének erre, hanem hatékony programokat kezdeményezni és támogatni képes anyagi alapjai is. (Ezeket az alapokat kellő hozzáértés és szigorú ellenőrzés mellett kellene hasznosítani.) Amíg ez nem történik meg, sem az állami könyvtárpolitika nem alakul ki, sem a könyvtárügy irányítása nem válik jobbbá.

(Futala Tibor)

91/293

WOJCIECHOWSKI, Jacek: Zakręť = Bibliotekarz. 58.rok. 1991. 2./3.no. 2-5.p.

Kanyar

Egyesület -könyvtári -nemzeti; Könyvtárügy; Működési feltételek

A gazdasági krízis, amely egyébként a rendszerváltás előre sejtett velejárója lett, különösen nehéz helyzetbe hozta a könyvtárügyet, olyan hajtúkanyarba, amelyet a szakma csak szigorú feltételek betartásával tud – tudna – sikeresen abszolválni.

A könyvtárügy felettébb kedvezőtlen helyzetének egyik előidézője maga a szakma volt, amikor a nyitva tartási időtől a legkülönfélébb szolgáltatások prezentálásáig „hivatalnok módra” viselkedett. Így nem valószínű, hogy egy-egy könyvtár

megszűnte bármiféle demonstrációkat váltana ki az olvasók részéről.

Most hosszú a sora azoknak a könyvtáraknak, amelyek fölött a megszűnés kísértete lebeg. Mindenekelőtt a munkahelyi szak- és közművelődési könyvtárak látszanak menthetetlennek, ha a privatizáció folytán belépő „új gazda” így látja jónak. Pénztelenség folytán nincs sokkal jobb esélyük a területi közművelődési könyvtáraknak sem a fennmaradásra. A következő veszélyeztetett kategóriába az iskolai könyvtárak tartoznak, minthogy – az ígéretek ellenére – az iskolai fenntartási költségek sem növekszenek a szükséges mértékben. (Majd – talán – a magániskolákban más lesz a helyzet, de hát ezek azért máról-holnapra nem válnak általánossá.) Nem kevésbé fenyegeti a megszűnés veszélye az ún. pedagógiai szakkönyvtárakat, a felsőoktatási intézmények intézeti és tanszéki könyvtárait, de még az akadémiai intézetek és az állami kutatóközpontok könyvtárai sem érezhetik magukat biztonságban.

A szakma igencsak magára maradt, s ráadásul olyan dezintegrált állapotban, amelyben a városi könyvtáros elhatárolódik a falusitól, a tudományos a közművelődésitől és – ugyanazon könyvtáron belül is – a bibliográfus a kölcsönző könyvtárostól stb. És nincs olyan szervezet sem, amely – mint az a fejlett országokban szokásos – össze tudná tartani, közös cselekvésre tudná szervezni a szakmát. A Lengyel Könyvtárosok Egyesülete mindmáig olyan „kvázi” egyesület, amely a korábbi rendszernek és egyes korifeusai ambícióinak éppen megfelelt. Nincs tömegvonása, főként a fiatalokat riasztja el magától. A különféle rokon egyesületekben (pl. a Művészeti és Kulturális Dolgozók Szakszervezete, a Lengyel Pedagógusok Szövetsége stb.) a könyvtárosok részvétele marginális, legfeljebb ha egy-egy szakbizottságra telik belőlük.

E lehangoló helyzetben mégis egy kibővített szakmai képződmény, mondjuk: a Lengyel Könyvtárosok és Információs Dolgozók Egyesülete kínálja az egyetlen esélyt a szóban forgó hajtúkanyar sikeres abszolválására. Ám: ennek a képződménynek tömegszervezetnek kellene lennie, demokratikusan munkálkodnia. És: késlekedni sem lenne szabad létrehozásával.

Az ironikus hangvételű cikk azzal zárul, hogy a javasolt szerveződési lépés megtételének kevés valószínűsége van. „Sokkal valószínűbb, hogy minden úgy marad, ahogyan volt.”

(Futala Tibor)

91/294

GUERRERO, Elda Mónica: Políticas nacionales de información científica y tecnológica en México = Rev.Esp.Doc.Cient. 14.vol. 1991. 1.no. 34-46.p. Bibliogr. 10 tétel.

Res. angol nyelven.

Mexikó nemzeti tudományos és műszaki információs politikája

Minerva -adatbázisokról [forma]; Tájékoztatósi politika

A cikk bemutatja a CONACYT (az Országos Tudományos-Műszaki Tanács) és más intézmények által támogatott mexikói országos tájékoztatósi programokat. Ezek a következők: a) PRONDETYC (Országos Műszaki-Tudományos Kutatási Program, 1984-1988), b) első országos tájékoztatóspolitikai szeminárium, c) országos tudományos-műszaki újítási program. Számos országos tájékoztatósi szolgáltatásról és az adatbázisokhoz való hozzáférésekről is szól. 22 kurrens mexikói adatbázist mutat be részletesen.

(Autoref.)

91/295

FERNANDEZ DE ZAMORA, Rosa Maria: Library resources in Latin America: a general panorama = IFLA J. 17.vol. 1991. 1.no. 45-54.p. Bibliogr.

Res. francia, német és spanyol nyelven.

Könyvtári erőforrások Latin-Amerikában: általános helyzetkép

Könyvtárügy

A latin-amerikai országok olyan régiót alkotnak, amely gazdasági, szociális és kulturális fejlődéséért küzd, hogy kilábalhasson a jelenlegi válságból, lakosainak értelmesebb és igazságosabb életet kínálhasson. A könyvtárügy terén gazdasági ellentmondások tapasztalhatók, amelyek egy olyan régió gazdasági fejlettségét tükrözik, amely egyelőre még nincs annak tudatában, hogy a könyvtárak a fejlődés elemei. A szolgálta-

tások fejlesztéséhez nincsenek meg a gazdasági erőforrások. Az emberi erőforrások kialakításában fejlődés történt a könyvtárosiskolák létrejöttével a régió csaknem minden országában; a tervezés és együttműködés következtében javult a közművelődési, egyetemi és szakkönyvtárak helyzete; nőtt az egyesületek száma és jelentősége. A latin-amerikai könyvtári erőforrások hozzájárultak az írástudatlanság csökkenéséhez, annak elismertetéséhez, hogy ezekben az országokban figyelemre méltó kutatás és általános fejlesztés folyik.

(Autoref.)

Együttműködés

Lásd 349, 365

Könyvtárosi hivatás

91/296

CURRAN, Charles: Two models for librarianship in the 1990s = Am.Lib. 22.vol. 1991. 3.no. 254.p.

A könyvtárosság két modellje a 90-es években

Könyvtárosi hivatás

A szerző szerint a könyvtárosok a 90-es években két hivatásmodell közül választhatnak.

Az első modell képviselőit a következő, a vállás területéről kölcsönvett kifejezésekkel ábrázolt tulajdonságokkal jellemzi. Ők a templom szertartásmesterei, akik a látogatókat helyükre irányítják (bibliográfiai számbavétel), és azt hiszik, hogy a rendezésnek köszönhetően megnyerhetik az Információs Kor választásait. Olyan szertartás részesei, amelyben ők számozzák be az énekeket, de sohasem ők határozzák meg, hogy azokat mikor fogják énekelni, s a kórust sem ők vezénylik.

A gyermek- és ifjúsági irodalom szerzőit író-olvasó találkozókra hívják, kanonizálják és bálványozzák őket, bankettek rendeznek és kiténtéseket osztogatnak számukra. De maguknak a

gyermekeknek és fiataloknak csak olyan maradék jut, mint az unalmas és áporodott könyvtárhasználati képzés, amivel őket is és saját magukat is kitagadják a siker és az elismerés javainak gazdagságából. Görögkeleti szakmai egyesületeket hoznak létre, majd bizonyos szakmai eljárási kérdésekben keresztes háborúkat indítanak. Olyan lényeges kérdésekben viszont, mint a hitetlenek és az információk használata, semlegesek maradnak, semmiféle kockázatot nem vállalva. Nem vállalnak felelősséget azért, hogy mi történik az általuk számba vett információkkal vagy azok használóival, mert ez eretnokség lenne.

A második modell elkötelezettjei megunták a negatív könyvtároskép miatti sopánkodást. Szövetségesüknek tekintik azokat a meglévő és potenciális használókat, akiknek információra van szükségük, tolmácsolnak, értelmeznek, sőt, mint a rámenős pizzakereskedők, szállítanak is számukra. Anélkül, hogy hatalmukból veszítenének, megpróbálják leszűkíteni az információkban gazdagok és szegények közötti úrt. Az első modellhez tartozó unokatestvéreikkel ellentétben ők becserkészik ügyfeleiket, akik a valóban hasznos, hatalmat és erőt jelentő információkért fizetni is hajlandók. Nemcsak címléírasi szabályokat, hanem megfizethető dokumentumszolgáltató rendszereket hoznak létre. Nem elégszenek meg azal, hogy sorba állítanak, beszámolnak és időnként visszakeresnek, hanem az információt árúnak tekintik és azt vallják, hogy az érdekeltek tájékoztatása az, amit meg kell oldaniuk és el kell tudni adniuk a piacon.

Komolyan gondoljuk meg, hogy melyik modellt válasszuk a kettő közül!

(Novák István)

91/297

MEYRIAT, Jean: Déontologie du documentaliste = Documentaliste. 28.vol. 1991. 1.no. 38-39.p.

Res. angol nyelven.

Az információs szakemberek etikai szabályzata

Dokumentáló -felsőfokú; Könyvtáresetika; Könyvtárosi hivatás

A francia informatikai egyesületeknek egy levéltárosokból, könyvtárosokból, muzeológusokból, dokumentálókól stb. álló csoportja nemrégiben egy tervezetet készített az információs szakemberek etikai kódexének szövegére. Az etikai kódex előfeltétele a szakma tudománykénti elismerésének. A szerkesztők e tervezetet bocsátják vitára, az egyesületek előterjesztésében.

(Autoref.)

91/298

GOMEZ LOZANO, Manuel: La situation des documentalistes en Espagne = Documentaliste. 28.vol. 1991. 1.no. 41-43.p.

Res. angol nyelven.

Az információs szakemberek helyzete Spanyolországban

Dokumentáló -felsőfokú; Felmérés; Könyvtárosi hivatás

A cikk egy felmérés eredményeit ismerteti, amelyet 500 spanyol információs szakember körében végeztek. A felmérés a résztvevők szakmai képzésére, fizetésére, munkahelyi körülményeire, az új technológiák használatára stb. terjedt ki, és több érdekesség derül ki belőle a szakma összetételével és a spanyol dokumentálóknak a technológiai fejleményekhez való hozzáállásával kapcsolatban. Ami az alapképzést, a szakma elnöiesedését és a fizetési egyenlőtlenségeket illeti, sok a hasonlóság a franciaországi körülményekkel. A spanyol kollégák aránylag elégedettek helyzetükkel.

(Autoref.)

Lásd még 289, 312, 330-331, 338

Oktatás

91/299

BUDYŃSKA, Barbara: Program nauczania bibliotekarzy na poziomie średnim = Poradnik Bibl. 1991. 3.no. 3-8.p.

A középfokú könyvtárosképzés programja

Könyvtárosképzés -középfokú, alapfokú

A líceumi végzettségre ráépülő középfokú könyvtárosképzés egységes programját a nyolcvanas évek elején hagyták jóvá. Most, nem utolsósorban a társadalmi valóság megváltozása folyamánként, időszerűvé vált e program korszerűsítése. Ezt megalapozandó az Instytut Książki i Czytelnictwa – még 1986 folyamán – vizsgálatot kezdeményezett a középfokon szakképzett könyvtárosok körében, a Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy pedig megkezdte a szóban forgó program elemzését a képzés elméletének legújabb eredményeit etalonul használva.

A középfokon végzetek vizsgálata 381 könyvtárost fogott át. Itt eltekintve attól, hogy a vizsgálat a pályaválasztás és a vele való megelégedettség tekintetében is több fontos következtetés levonására adott alkalmat, azt kell mindenekelőtt leszögezni, hogy a végzetek a képzés három tantárgycsoportja (általános tárgyak; szakmai elméleti tárgyak; a szakmai gyakorlat tantárgyai) közül legnagyobb számban a gyakorlati felkészítést tartják a legkevésbé kielégítőnek. Az sem kevésbé figyelemreméltó, hogy a megkérdezettek 22%-a minősítette a képzés egészét rossznak, kényszeredettnek, kevésbé érdekesnek. Ebbéli véleményüket a foglalkozások monotonijára, a didaktikai támogatás teljes hiányára, az egyes tantárgyak elsajátításához szükséges „műhelyek” kialakulatlanságára és a vonatkozó szakirodalom laposságára vezették vissza. A többé-kevésbé pozitív választ adók közül is sokan vannak az olyanok, akik a szakmai elméleti felkészítés hiányosságait vetik a képzés szemére.

Ami a képzési elmélet legújabb eredményeinek etalonjához való hasonlítást illeti, kiderült: a vizsgált program főként két vonatkozásban avult el. Az egyik: kevésbé számolt a jövővel, a holnapok lehetőségeivel, holott ennek fokozott figyelembe vétele nemcsak az elmélet, hanem a praxis trendjeiből is felettébb kívánatosnak látszik. A másik: a problémaérzékelésre és a probléma-megoldásra való képesség fejlesztésének a gyengesége. A kívánalom az lenne, hogy a képzés a magukat is „kész”-nek tartó szakemberek helyett (ez a követelmény egyébként – felettébb jellemzően – a megkérdezett végzetek vélekedéséből is kitetszik) magukat a helyzeteknek

megfelelően „készsé tenni tudó”, tehát tájékozódásra-önképzésre hajlamos szakembereket bocsásson ki. E kívánalom teljesítése felé (a végzetek által is megkívánt) gyakorlat-központúságból kell kiindulni, miközben e vonatkozásokban el is kell szakadni a mai gyakorlat „kanonizálásától”.

Az említettek realizálásának – persze – számos előfeltétele is van, amelyek közül a megfelelő színvonalú új oktatók és a működési-beruházási feltételek biztosítása a legfontosabb.

(Futala Tibor)

91/300

KLOCKOW, Jörn – ROTH-PLETTENBERG, Volker: Strukturmodelle für eine Ausbildung zum Höheren Bibliotheksdienst = Bibliotheksdienst. 25.Jg. 1991. 3.no. 334-345.p.

A felsőfokú könyvtárosképzés strukturális modelljei. Egy munkacsoport javaslatai

Könyvtárosképzés -felsőfokú

Az NSZK-ban szükségessé vált a felsőfokú könyvtárosképzés rendszerének újragondolása. Nemcsak a két német állam egyesülése követeli ezt meg, hanem Európa és különösen az Európai Közösség egységesülési folyamata, nyitottá váló munkaerőpiaca is.

Az alsó-szászországi tudományos és kulturális minisztérium megbízásából öt hannoveri könyvtári ill. oktatási szakember dolgozta ki a felsőfokú könyvtárosképzés javasolt szakmai modelljét. Alapelvek: 1. A gyakorlati képzés jelenlegi időtartama nem csökkenthető; 2. Könyvtáros diploma csak egy másik egyetemi szak elvégzése után adható; 3. A képzés egységes (köz- és tudományos könyvtárakban egyaránt hasznosítható) végzettséget ad; 4. A tervezett végzettségi szint az elhelyezkedésnél (bel- és külföldi munkavállalóknál egyaránt) alapkövetelmény.

A felsőszintű könyvtárosi munkához három ismeretkör szükséges: szakterületi, könyvtárosi, vezetői. A szakterületi ismeretek minimuma: 8 egyetemi szemeszter. Az üzemvezetési ismereteket a könyvtáriakkal együtt kell átadni, a vezetési ismeretek arányát azonban a jelenlegihez mérten növelni kell.

Könyvtárosi ismereteket ott célszerű oktatni, ahol az egyetem sokféle más szak elvégzésére

nyújt lehetőséget, és ahol lehetőleg több nagy tudományos könyvtár jelenléte biztosítja a gyakorlati oktatást.

A képzés szerkezetére a bizottság két alapmodellt dolgozott ki, mindkettőnek van levelező és kiegészítő változata is.

1. Alapmodell

Azok számára, akik legkésőbb a 4. szemeszter végéig eldöntik, hogy könyvtárosi tanulmányokat kívánnak végezni.

1-4. szemeszter: A hallgató tetszés szerinti főszakot végez (kivéve könyvtár szak).

5-8. szemeszter: A hallgató tovább hallgatja és befejezi főszakját, mellékszakként könyvtártudományi ismereteket hallgat.

9-10. szemeszter: Könyvtári gyakorlat (11 hónap).

11. szemeszter: Elmélyítés, elméleti összegezés (az egyetemen).

A levelező hallgatók (az NDK ezirányú gyakorlatát a tervezők jónak látták meghonosítani) hasonló modell alapján végeznék tanulmányaikat, az 5-8. szemeszter és a 11. szemeszter könyvtárosi ismereteit azonban levelező formában sajátítanak el. – Kiegészítő tanulmányok esetében – külön engedéllyel! – elmaradhatna az 5-8. szemeszter anyaga és a gyakorlat első szemesztere, maradna tehát egy szemeszter gyakorlat és egy szemeszter elmélyítés.

2. Alapmodell

Azok számára, akik csak szaktanulmányaik végén döntenek el, hogy könyvtárosi tanulmányokat akarnak folytatni.

1-8. szemeszter: A hallgató tetszés szerinti (de nem könyvtári) fő- és mellékszaktól végez.

9. szemeszter: Bevezetés a könyvtári ismeretekbe.

10-11. szemeszter: Könyvtári gyakorlat (11 hónap).

12. szemeszter: Elmélyítés, elméleti összegezés (az egyetemen).

Ebben a modellben a tanulmányi idő egy szemeszterrel meghosszabbodik. A levelező hallgatók itt is hasonló formában végzik tanulmányaikat, a 9. szemeszter bevezetését és a 12. szemeszter elmélyítését azonban levelező formában hallgatják. – A kiegészítő tanulmányok esetében – engedéllyel – ebben a formában is elengedhető a 9. szemeszter bevezetése és egy szemeszter gyakorlat, kötelező tehát egy szemeszter gyakorlat és az elmélyítés.

(Katsányi Sándor)

Lásd még 289

Egyesületek

91/301

KEDROVSKIJ, O.V.: Sostoánie informacionnoj deatelnosti i zadači Asociacii informacionnyh rabotnikov. – Ustav Asociacii informacionnyh rabotnikov = Naučn.Teh.Inf. 1.ser. 1991. 1.no. 1-3.p.

Az információs munka helyzete és az Információs Dolgozók Szövetségének feladatai. – Az Információs Dolgozók Szövetségének alapszabálya

Egyesület-könyvtári -nemzeti

A Szovjetunióban zajló politikai és gazdasági változások erősen hatnak a tudományos-műszaki tájékoztatás helyzetére is. Pozitív eredmények: 1) a piacgazdasági viszonyok elterjedése a tájékoztatási intézményekben, illetve az információszolgáltatás megrendelőinél; 2) új gazdálkodási forma bevezetése, és ennek következtében az információs intézményekben dolgozók fizetésének felzárkózása a többi tudományos dolgozóéhoz; 3) a tájékoztatási tevékenység mennyiségi növekedése, a szolgáltatások színvonalának emelkedése; 4) a tudományos-műszaki termékek használatában új közvetítési formák megjelenése; 5) a megrendelők igényeinek fokozottabb figyelése. Negatívumok: 1) az állami szervek (kormányzat, tudományos-műszaki fejlesztési bizottság, minisztériumok) nem foglalkoznak a tájékoztatási rendszer fejlesztési kérdéseivel, nincs tervezés, sok számítógépesítési feladat és az állományépítés finanszírozása megszűnt; 2) radikálisan csökkent a külföldi szakirodalom beszerzésére fordítható valutakeret; 3) az elterjedő üzleti szemlélet miatt erősen csökken a tudományos kutatásokról és fejlesztésekről szóló információk átadása a tájékoztatási intézményeknek; 4) romlik a primér állományok színvonala a pénzhiány miatt; 5) sok ágazati és köztársasági információs rendszer szétesik; 6) a vállalati tájékoztatási központokból sok szakembert elbocsátanak; 7) a vállalatoknak gazdasági nehézségeik miatt nincs igényük a szakmai információra sem; 8) az új finanszírozási források felkutatásának kényszere alatt a tájékoz-

tatási intézmények profiljuktól idegen feladatokra is vállalkoznak térítésért.

A fenti problémák megoldására a szakmának össze kell fogni, ebben fő szerepet az információs szakemberek szakmai szervezetének kell játszania. Ilyen szervezet az Össz-szövetségi Informatikai és Számítástechnikai Társaság keretén belül megalakult Informatikusok Egyesülete. Az egyesület szervezeti kialakítása folyik, egyes szekciói már megalakultak, a feladatok és a célkitűzések megfogalmazása elkezdődött. A feladatok egy része „hagyományos”: szakmai találkozók, véleménycserék, egyeztetett állásfoglalások kimunkálása, végső soron az információpolitika elemeinek kidolgozása, véleménynyilvánítás a jogi és egyéb normatív dokumentumok tervezetéről, rendszeres szemináriumok, továbbképzések szervezése főként az új feladatok megoldása érdekében (marketingtevékenység, új gazdálkodási formák bevezetése, részvétel az információs társadalom kialakításában). Teret kell kapniuk az egyesület tevékenységében a különböző információs vállalkozásoknak, beleértve a külföldi szervezetek részvételével zajló programokat is. Kisvállalatok alakulhatnak pl. információkereső rendszerek szoftvereinek kidolgozására, tanácsadó tevékenységre. Az egyik legfontosabb egyesületi feladat a tagok érdekvédelme, morális és anyagi támogatásuk. A meggondolatlanul megszüntetésre ítélt információs intézmények védelmében is fel kellene lépnie az egyesületnek.

Az egyesület alapszabályzatát 1990 novemberében fogadták el. A szabályzat szövegét a cikk végén közlik.

(Rácz Ágnes)

KÖNYVTÁRAK ÉS TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Nemzeti könyvtárak

91/302

ROBERTS, Brynley F.: National library relations with government, financial and organizational structures = Alexandria. 3.vol. 1991. 1.no. 35-39.p.

A nemzeti könyvtár viszonya a kormányzathoz, pénzügyi és szervezeti szempontból

Állami irányítás; Feladatkör; Költségvetés; Nemzeti könyvtár; Támogatás -pénzügyi -állami, hatósági; Tervezés

A nemzeti könyvtáraknak – eltérő indulásuk és elsődleges funkcióik jelentős eltérése ellenére – közös sajátosságuk, hogy szoros kapcsolatot kell kialakítaniuk a kormánnyal, mivel túlnyomórészt a kormánytól kapják pénzügyi kereteiket. Hatékony tervezési mechanizmusra van szükség, hogy a kormányt meggyőzzék arról, hogy a könyvtár képes hatékonyan felhasználni erőforrásait, de fennáll annak a valós veszélye, hogy a fejlődés nyomkövetése politikai irányítássá változik. Ha a kormány támogatásához megköveteli a könyvtáraktól, hogy hatékonyan tervezzenek, a kormány is mutasson megértést a könyvtár céljai iránt.

(Autoref.)

Lásd még 334, 343

Egyetemi és felsőoktatási könyvtárak

91/303

DOUGHERTY, Richard M.: Needed: user-responsive research libraries = Libr.J. 116.vol. 1991. 1.no. 59-62.p. Bibliogr. 16 tétel.